

**Н.В. Дем'яненко, канд. екон. наук, доцент
Полтавська державна аграрна академія**

ЗБЕРЕЖЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. Внаслідок неналагоджених взаємовигідних економічних стосунків з іншими галузями агропромислового комплексу, недосконалого законодавства та через природні ризики зовнішнього середовища в управлінні сільськогосподарськими підприємствами переважає ситуаційний підхід, що негативно впливає і на розвиток сільських територій. Їх мета – якнайшвидше отримання прибутку. Але успішний розвиток можливий лише під час планомірного впровадження інноваційно-інвестиційних проектів, які здебільшого мають середній або довгостроковий період окупності та ґрунтуються на застосуванні стратегічного управління, яке передбачає пошук шляхів відповідності між стратегічними цілями сільськогосподарського підприємства та його ресурсними можливостями для забезпечення надходження коштів у місцеві бюджети для збереження та подальшого розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню впровадження інновацій в сільськогосподарських підприємствах як значного чинника розвитку сільських територій присвячені наукові праці багатьох учених, серед яких: В.І. Вінніченко [1], С.А. Володін [2], М.Ф. Кропивко, Т.С. Орлова [4], В.Г. Чабан [5] та ін. Однак і до цього часу стратегічне управління інноваціями ще не посіло належного місця в управлінській практиці сільськогосподарських підприємств, ряд проблем залишаються малодослідженими, що негативно впливає і на розвиток сільських територій.

Формулювання цілей статті. Основною ціллю статті є виявлення шляхів розвитку сільських територій на основі зростання прибутковості сільськогосподарських підприємств за рахунок запровадження інновацій.

Виклад основного матеріалу досліджень. Стратегічне управління є необхідною базою інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Бюджет необхідно складати хоча б на три роки (середньострокове планування) бо більшість інноваційних проектів мають період окупності понад два роки і можуть становити п'ять-сім років [5].

Методологічна база застосування узгодженого механізму управління інноваційними процесами на рівні регіональних АПК на сьогодні не відпрацьована. Аналіз стану розвитку сільськогосподарських підприємств України також свідчить про значне їх відставання у впровадженні інноваційних розробок в порівнянні із зарубіжними країнами. У більшості малих і середніх сільськогосподарських підприємств технологію планування стратегічного розвитку не використовують. Тому їх швидко поглинають фінансово міцні дочірні компанії агрохолдингів, в яких сільськогосподарське виробництво насичується радикальними інноваціями. У той же час це приводить до зростання соціальної напруги на селі за рахунок зростання безробіття, поглиблення дисбалансу галузевої структури агропромислового виробництва, нераціонального використання земельних ресурсів, недоотримання податків у місцеві бюджети. Розробку програм агропромислового виробництва на районному рівні здійснюють без зв'язку зі стратегіями інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств за принципом «від досягнутого» шляхом копіюванням програм вищих рівнів управління.

Тому узгоджену роботу з розробки стратегічного плану слід розпочинати з розробки стратегії розвитку агропромислового виробництва в цілому по району за ініціативою департаменту агропромислового розвитку. Розробка програми розвитку буде заснована на інноваційних проектах.

Для розробки стратегії доцільно застосувати метод SWOT-аналізу, на основі проведення якого визначають черговість інноваційних проектів району за роками і напрям розвитку інтегрованих виробництв для формування замкнутих продуктових ланцюгів «виробництво, переробка, зберігання і збут продукції».

Визначені таким чином стратегічні напрями після їх колективного обговорення і будуть покладені в основу стратегії та цілей розвитку агропромислового виробництва району як основоположний орієнтир для розробки господарських і міжгосподарських інноваційних проектів, що дасть змогу зберегти село.

Для заохочення сільськогосподарських підприємств та інвесторів до участі в реалізації цих проектів по кожному з них обґрунтовують зобов'язання державних органів влади з підтримки його реалізації, в тому числі шляхом відведення земель під розміщення об'єктів інвестування, створення інфраструктури для їх ефективного функціонування, пільгового кредитування проектів, активізації залучення інвестиційного капіталу під гарантії регіональних органів влади, прямої участі держави у їх реалізації тощо. Джерелами державного фінансування інвестиційних проектів при

цьому можуть виступати як державний бюджет (в рамках виконання державних цільових програм розвитку агропромислового виробництва і сільських територій), так і місцеві бюджети. Наступним кроком у формуванні районної програми розвитку є організація розробки господарських стратегій і програм інноваційного розвитку, а також збір і аналіз пропозицій та бізнес-планів щодо участі суб'єктів господарювання в реалізації районної стратегії.

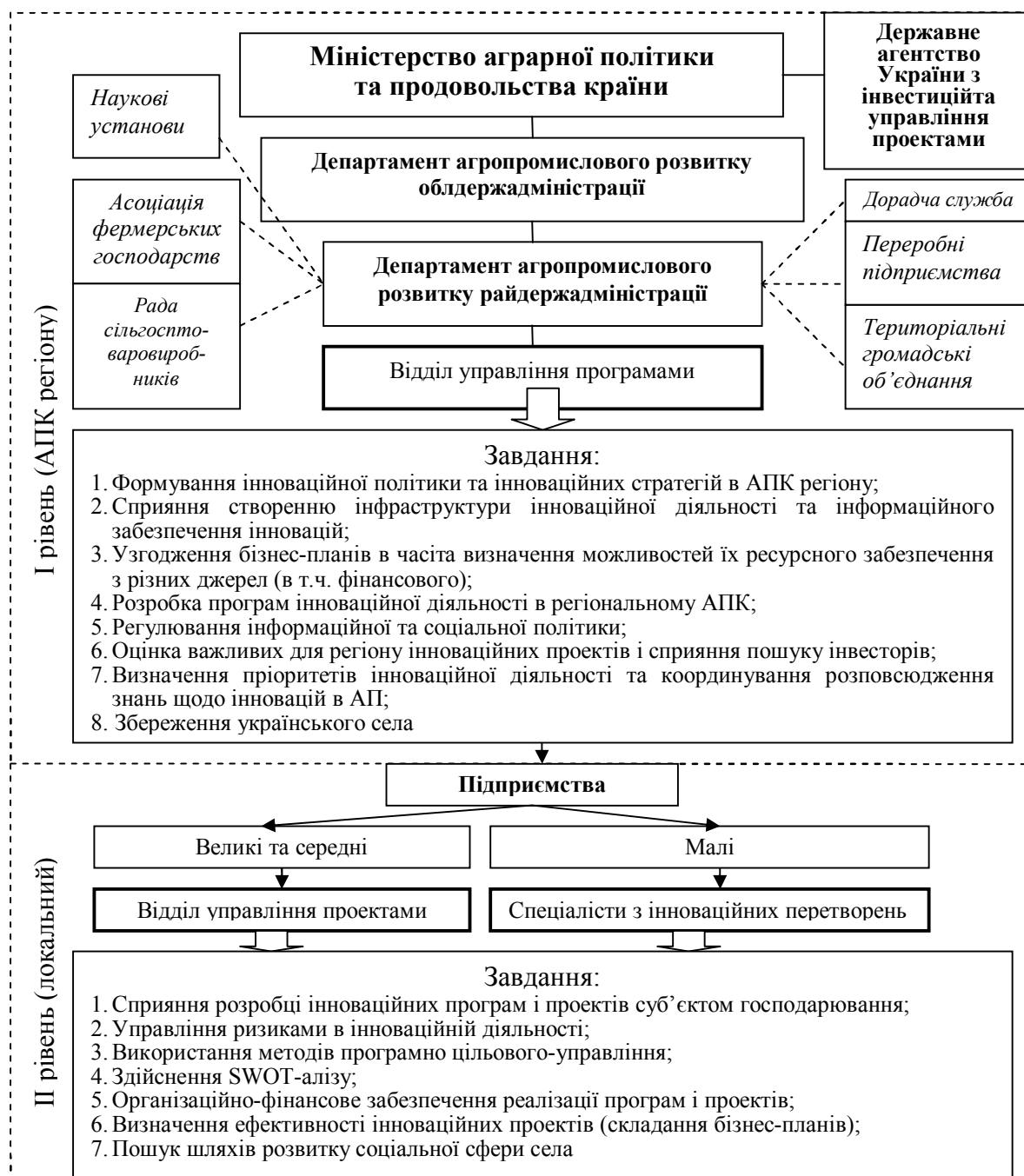
Під час визначення інноваційно-інвестиційних проектів, які будуть включені в стратегію розвитку району підприємствам необхідно подати заяву про розгляд інноваційного проекту та бізнес-план інноваційного проекту, форми яких розроблено за замовленням НААН України.

До розробки і реалізації заходів господарських програм і міжгосподарських проектів доцільно залучити широке коло спеціалістів і менеджерів господарств, а також дорадчі служби, а координацію планово-економічної роботи здійснювати через громадські об'єднання сільгоспвиробників, посилення планово-економічних підрозділів середніх підприємств шляхом уведення посади спеціаліста з інноваційних перетворень, у великих підприємствах та об'єднаннях – відділу управління інвестиційними проектами, в департамент агропромислового розвитку райдержадміністрації – відділу управління програмами (рис. 1).

Доцільно перейняти досвід Японії і залучати до розробки інноваційно-інвестиційних проектів ініціативних студентів та на конкурсній основі відбирати кращих випускників для працевлаштування в сільськогосподарських підприємствах на контрактних умовах.

У результаті систематизації напрацьованих у процесі розробки господарських стратегій і програм, а також міжгосподарських проектів, пропозицій і бізнес-планів в масштабах району буде визначено набір значущих індивідуальних або спільних інноваційно-інвестиційних проектів розвитку, а також організаційно-економічних заходів щодо їх реалізації в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі, які і будуть визначати зміст першого (чорнового) варіанта програми та її результативність.

Відповідно до Закону «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» сільськогосподарські підприємства повинні будувати проекти на основі показників із наведених програм [3]. А тих, хто буде ігнорувати ці положення, згідно з Господарським кодексом України, позбавлять прав на визначені законом бюджетні дотації, субсидії та субвенції і відповідно можливих шансів на інноваційний розвиток [1, с. 10].

Механізм управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств на різних рівнях управління як шлях до наповнення місцевих бюджетів сільських територій

Після участі в обговоренні стратегії розвитку АПВ району кожне підприємство під час розробки своєї стратегії визначає, як йому з максимальною вигодою можна долучитись до стратегії розвитку району. Основна ціль аналізу – найбільш повно використати земельний, природний, ресурсний, людський та просторовий потенціал підприємства та сільських територій в цілому.

Висновки. Отже, у результаті розроблення комплексної програми

інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств та узгодження її з програмою району та області можна збільшити їх прибутковість, зберегти сільські території та розвивати їх в подальшому.

Бібліографічний список: 1. Вінніченко В.І. Формування стратегії розвитку агропромислового виробництва на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності / В.І. Вінніченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 3. – С. 9-12. 2. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної сфери: [монографія] / С.А. Володін. – К.: МАУП, 2006. – 400 с. 3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України за станом на 02.12.2012 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2012. – 100 с. 4. Кропивко М.Ф. Підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості агропромислового виробництва на основі розвитку кластерних систем / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 11-18. 5. Обговорення Проекту ініціативи міністра аграрної політики та продовольства України «Рідне село» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rakhiv-adm.org.ua>. 6. Чабан В.Г. Проблеми розвитку інноваційної інфраструктури / В. Г. Чабан // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – 6 (61). – С. 92-96.

Демьяненко Н.В. Сохранение сельских территорий на основе стратегического управления инновациями в аграрных предприятиях Миргородского района. Предложен механизм стратегического управления инновационной деятельностью сельскохозяйственных предприятий с целью роста их доходности и сохранения села. В департаменте агропромышленного развития целесообразно создать отдел управления программами, а на предприятии – отдел управления проектами (если это большое предприятие) или специалиста из инновационных превращений.

Demyanenko N. Rural areas preserving based on the innovation strategic management at agricultural enterprises of Myrgorod district in Poltava region. The mechanism of strategic innovation management of agricultural enterprises in order to increase their profitability and save the village. In the department of agroindustrial development it is expedient to create the department of management the programs, and in an enterprise is a department of management or specialist projects (if it is a large enterprise) from innovative transformations.